

ji druge dobrotnike, ki prav tako skrbé za siroto, kakor roditelji. Kje smo se pa to učili? V berilni vaji: „Sirota Jerica“. (Glej 15. berilno vajo v Drugem berilu!) Kdo se je usmilil Jerice? Bogata gospa. Zakaj se ji je pa Jerica dopadla? Zato ker je svoje svoje roditelje tako ljubila in tudi po smrti njihovi za-nje molila, če prav ji niso nič zapustili. Ali se je Jerici pri tej gospej dobro godilo? Prav dobro. Kaj se iz tega učimo? Iz tega se učimo, da: „Kdor roditelje ljubi in rad jih ima, že tukaj na svetu Bog srečo mu dá“. Kako smo že rekli poprej, s čim pa žuga Bog tistim otrokom, ki ne spolnujejo četrte zapovedi božje? Z najhujšimi časnimi in večnimi kaznimi.

Za vzgled naj se metodično razpravlja 23. berilna vaja v Drugem berilu „Bog je

pravičen“ ter pové otrokom še več tacih vzgledov iz „Zgodeb sv. pisma“, iz šolskih beril in iz vsakdanjega življenja. Prav mnogo lepih vzgledov najdemo tudi v našem „Vrtci“. Take razprave so zelo potrebne, da se vcepi otrokom v srce ljubezen in spoštovanje do roditeljev. Ljubezen in spoštovanje do roditeljev je podstava sreči in blagostanju družinskega in državnega življenja; kajti vsakdanja skušnja nas uči, da otroci, koji so četrto božjo zapoved do roditeljev zvesto spolnovali, pokorni so bili vedno tudi vsem drugim svojim predstojnikom, oziroma gosposkam (oblastvom) in o tem bomo govorili v prihodnjih člankih, koji vsi bodo pisani na podstavi četrte božje zapovedi: „Spoštuj očeta in mater, da se ti dobro godi in dolgo živiš na zemlji!“

Jakob Dimnik — Postojina.

Podobice v abecedniku.

VII. v — vile.

1. Pripovedovanje.

Zvesti bratje.

Ob času košnje prideta dva krepka mladeniča s Hrvaškega na Kranjsko, kjer je manjkalo delavcev ter rečeta nekemu kmetu: „Hočeva vam ves čas travo kositi, ako nama daste živež in še vsakemu deset goldinarjev plačila“.

„Deset goldinarjev vsakemu je preveč“, odgovori kmet, „obema deset bi bilo dosti“. „Ne“ — zavrnete mladeniča — „midva želiva ravno deset goldinarjev vsak, kajti drugače nama ni pomagano. Ako nama toliko nečete dati, bova se kam drugam ponudila“.

„I zakaj pa ravno vsakemu 10 gld.“ vpraša kmet. „Glejte“, odgovorita mladeniča, „imava doma še jednega mlajšega brata, ki je že 14 let star. Nek spreten

kolar bi ga izučil kolarstva, a zahteva 20 gld. učnine. Toliko novcev pa naš oče nimajo in jih tudi nikakor ne zmorejo. Zato sva se starejša brata dogovorila, da hočeva toliko novcev zaslužiti“.

„Naj pa bo“, reče kmet, „zavoljo vaše bratovske ljubezni vama rad dam 20 gld., ako bodeta delala, da bom z vama zadovoljen“.

Zvesta brata sta s potnim obrazom ves čas prav pridno delala; v jutro sta prva vstajala in se zvečer zadnja vlegla.

Ko je bila vsa košnja končana, izplača jima kmet, za kolikor so se bili pogodili, in jima reče: „Vidva sta si plačilo pošteno zaslužila, tukaj imata še vsak dva goldinarja po vrhu.“

Pouk: Zvesto so se ljubili bratje. Pospemajte jih, kajti

Lepšega na svetu ni
Nego bratje so zvesti.

2. Nazorni nauk.

Vile rabijo posebno kosci in grabljevke ob košnji. Kosci pokosé travo, a grabljevke pokošeno travo pograbiyo z grabljami in vilami v ograbke. Pokošeno travo tudi večkrat z vilami in grabljami obrnejo, da se hitreje posuši. Suho travo ali seno nalože potem z vilami na voz in jo peljejo domov. Tudi pri kidanji gnoja rabimo vile. Tu vidite narisane vile! Oglejmo si jih! Iz česa so vile? Kaj imajo na konci?

Z vilicami jemo meso ali druge reči. Vilice so železne, imajo roglje in lesen ali železen rog.

VIII. r — raglja.

1. Pripovedovanje.

Mala deklica z žveplenkami.

V velikih mestih, kjer je veliko bogastva še več pa revščine, prodajajo otroci ubogih roditeljev razne reči, da si s tem zaslužijo nekatere krajcarje.

Bila je huda zima in že se je mračilo, ko je šla mala, uboga deklica bosa in gologlava po cesti. Imela je pač šlebedre na nogah, ko je šla od doma, a kaj ji je to koristilo! Bili so preveliki, in ko se hoče vozu ogniti, izgubi jednega, drugega ji pa odnese hudoben deček.

Ker je bosa in ker je zelo mrzlo, zebe deklico. Nogi postaneta že rdeči in modri od mraza. V pletenici ima razne igrače kot raglje, konjičke itd., kakor tudi več škatljic žveplenk. Ves dan že blodi po mestu, a nič ne proda. Zaradi tega in ker je izgubila šlebedre, boji se iti domov. Nikdo je nima doma rad, vse jo suje. Doma pa tudi ni nič bolj toplo, kajti stanuje pod streho in veter žvižga okrog njih.

Od mraza vsa otrpnena se vsede v kot dveh hiš. Nogi potegne pod krilice, a zebe jo še bolj. Tudi roke ima že vse trde od mraza. Ah! Jedna žveplenka bi jo gotovo malo ogrela, ako bi si le upala jo užgati. Jedno vzame, jo potegne in „rič!“ kako

to lepo gori! Res si roke malo ogreje, ko pa hoče še malo noge ogreti, ugasne žveplenka in deklica sedi zopet v temoti.

Prižge drugo, tretjo ter sanja pri tem o topli sobi, pečenki in več drugih prijetnih rečéh. Slednjič vidi celo v blišči plamena svojo babico, katera jo je zelo rada imela.

„Babica“, vsklikne uboga deklica, „vzemi me seboj! Vem da odideš, ko mi zmanjka žveplenk. Izginila bo tudi topla peč, pečenka in vse, kar me danes razveseljuje!“ Hitro prižge ostanek žveplenk, da bi babico pridržala. Žveplenke dajo tak svit, da je jasneje kot bi bil beli dan. Babica se vsa sveti. Tudi ni bila še nikdar tako velika in tako lepa. Vzame malo deklico v svoje naročje in v srčnem veselji zleti kvišku. Deklica ne čuti več mraza, ne lakote, ne strahu — bila je pri Bogu.

Drugi dan dobé ubogo deklico z rdečimi lici, smehljajočim obrazom — mrtvo, zmrzneno. Poleg nje pa dobé pogorele žveplenke. Hotela se je ogreti, rekli so ljudje. Nihče pa ni vedel, kako sladko je sanjala uboga deklica.

Pouk: Uboga deklica je veliko hudega pretrpela na svetu. Mraz, lakota in tepež je bilo pri njej nekaj vsakdanjega. Vender je ostala poštena ter se spominjala dobrih naukov svoje babice, katera jo je rada imela. Zmrznila je na cesti, vender pri tem ni nič trpela, ampak v lepih sanjah je šla k Bogu, kajti:

Mladine najlepša lepota je ta:

Nedolžnost, ponižnost pa zlahklost srca.

2. Nazorni nauk.

Jedna najnavadnejših igrač je raglja. Že male otroke razveseljuje ropotanje raglje. Tu vam pokažem ragljo. Iz česa je raglja? Ta raglja je torej igrača. Imamo pa tudi velike raglje, katere so malo drugače narejene in katere niso igrače, ampak pomenijo nekaj prav žalostnega. Veliki teden se spominjamo namreč trp-

ljenja našega odrešenika Jezusa Kristusa, kateri je za nas trpel, na križi umrl in potem iz groba vstal. Ko se prične Jezusovo trpljenje, zavežejo v cerkvi v znamenje žalosti zvonove in iz zvonika se

oglašajo žalostni glas ra glje. Ko slišite iste dneve žalostni glas ra glje mesto veselega zvonjenja, spominjajte se trpljenja Jezusa Kristusa, hodite pridno v cerkev in molite pobožno.

Lj. Stiasny — Kamnik.

K statistiki ljudskega šolstva na Kranjskem v letu 1889/90.

Po uradnih virih je štela Kranjska v preteklem šolskem letu 299 javnih ljudskih šol in sicer: 1 meščansko šolo (v Krškem) in 298 občnih ljudskih šol (s 521 razredi). Te se porazdelé na posamezne okraje tako-le: Mesto Ljubljana 8 (32 razredov z 8 paralelkami), Črnomelj 19 (33 razredov), Kamnik 27 (39 razredov), Kranj 30 (47 razredov), Krško 22 (45 razredov), Litija 20 (37 razredov), Ljubljana (okolica) 27 (44 razredov), Logatec 22 (49 razredov), Novomesto 30 (41 razredov), Postojna 36 (57 razredov), Radovljica 25 (36 razredov). — Jednorazrednic je bilo 177, dvorazrednic 65, trirazrednic 24, štirirazrednic 28, petrazrednice 3 in 1 sedemrazrednica. — 277 ljudskih šol je bilo za dečke in deklice, 12 jih je bilo samo za dečke, 9 samo za deklice. — Na 67 ljudskih šolah se je vršil celodnevni pouk, na 205 poldnevni, in deloma cel- deloma poldnevni pouk na 26 šolah. — V preteklem šolskem letu so se na novo osnovale 3 javne šole. Razven teh ljudskih šol bilo je na Kranjskem v šolskem letu 1889/90. 17 zasebnih šol, med temi 15 s pravico javnosti, 23 šol za silo in 5 ekskurendnih šol. —

Število učiteljev na Kranjskem.

Na kranjskih javnih ljudskih šolah in na meščanski šoli v Krškem je bilo v preteklem šolskem letu 387 učiteljev; od teh jih je imelo 341 spričevalo učne usposobljenosti, 35 zrelostno spričevalo in 11 jih je brez spričeval. Od 126 učiteljic na Kranjskem je imelo 100 spričevalo učne

usposobljenosti, 24 zrelostno spričevalo. Učiteljev veronauka je bilo 289, kateri so bili vsi razven jednega od cerkvenega oblastva nastavljeni. — Pouk v ženskih ročnih delih je oskrbovalo 69 učiteljic, od katerih so imele samo 4 spričevalo učne usposobljenosti. — 27 na novo ustanovljenih šol je bilo v l. 1890. brez učiteljev. — V telovadbi se je poučevalo na 274 šolah.

Šolsko obiskovanje.

Kranjska je štela v preteklem šolskem letu 79.247 šolodolžnih otrok. Od teh je obiskovalo 62.888 javne ljudske šole, 2.968 zasebne, ekskurendne in zasilne šole, 938 srednje šole, obrtnijske in poljedelske tečaje ali pa so jih poučevali na domu, 254 jih je obiskovalo šole sosednih dežel, med tem ko jih 748 zaradi težkih telesnih ali duševnih hib ni moglo šole obiskovati. 4.818 šolodolžnih (7 in 8 let starih) otrok je bilo po § 17. deželnega zakona z dné 29. malega travna 1874. l. pouka oproščenih; 6.633 pa ni obiskovalo šole radi velike oddaljenosti od šole, revščine ali pa nemarnosti roditeljev. — Tako je n. pr. pri sv. Ani in v krajih, kjer še niso otroci všolani, kakor v Lučni, Javorjih, Stari in Novi Osilnici, Leskovici, Dražgošah, Bukovici, Šent-Lenartu, Kovoru, Kokri in na Šenturški Gori okoli 800 šolodolžnih otrok, kateri ne uživajo nikakega pouka in le 139 jih je za silo poučenih. Tudi v litijem okraju je bilo 447 otrok brez pouka, deloma radi velike daljave do šole, deloma radi nedostatnosti šolskih prostorov. Šolsko obiskovanje je zaviralo tudi nemilo pod-